

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. Essentia formæ metaphysicè sumptæ explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

habebit ut complementum prioris, & potentia illius, & non poterit esse prima radix omnium operationum, quæ sunt in composito, cum potius ipsa sit radicata in alia forma. Non ultra progredior, nullum enim principium solidum inuenio, in quo firmiter pedem figere possim.

PUNCTUM III.

Essentia forma metaphysicè sumpta explicatur.

I Difficultatem penè exhausti Controversæ. 2. Punct. 3. ubi conceptum quidditativum materiæ ut distinctæ à forma explicui: & dum rationem assignavi propter quam materia à forma distinguitur, simul explicavi rationem specialem formæ, propter quam differt à materia. Rationalis forma materiæ unitur, & ex illa non educitur, neque dependet secundum suam existentiam, postquam semel est creata; reliquæ formæ materiales, ut tradam Puncto sequenti, non tantum materiæ uniuntur, sed etiam educuntur ex illa; itaque sunt unibiles, & educibiles, & utraque potentia per suammet entitatem illis convenit, quia nulla forma terminat unionem ad materiam, neque educationem ex illa mediâ aliâ entitate, sed per se ipsam. Inquiri modò in quo consistat conceptus quidditativus formæ substantialis proptè abstractit ab hac, & illa forma in particulari, & convenit omnibus formis substantialibus, etiam possibilebus.

2 Non esse de ratione formæ esse educibile extra disputationem esto. Quia anima rationalis educibilis non est, & tamen habet propriam rationem formæ, ut definitum est in Concil. Viennensi sub Clem. V. in Clement. unica, §. Porro, de summa Trinit. Formam substantialem actum potentie sæpè appellat Philosophus, & animam quatenus forma est per actum definit lib. 2. de Anima: *Anima est actus corporis*, &c. existimant multi formam dici actum, quia per illam determinatur indifferentia materiæ ad hoc, vel illud totum componendum; ego verò differentiam hanc à conceptu quidditativo materiæ relegavi Controversæ. 2. Punct. 3. ac proinde non possum determinationem hanc ex parte formæ inter illius quidditativos conceptus annumerare. Formam per proprios, & quidditativos conceptus sic definio: *Substantia incompleta, quæ per modum perfectientis componit totum*. Alio modo, *pars essentialis compositi, quæ terminat unionem ad aliam partem perfectibilem per modum perfectientis*. Ratio partis essentialis, seu substantiæ incompletæ aptæ totum componere, communis est materiæ, & formæ; differt forma à materia per rationem perfectientis, seu perfectionis quæ habet respectu materiæ. Definitionem hanc valde consonam esse existimo, his quæ Aristoteles de forma semper docuit, ubique enim illam actum appellat, & hanc rationem actus perfectionem vocat, ita expressè lib. 2. de anima cap. 1. text. 2. *est autem materia* (verba sunt Philosophi) *quædam potentia, forma verò actus, atque perfectio materiæ*. En conceptum quidditativum formæ explicat Aristoteles per rationem actus, atque perfectionis, quam non distinguit, quia actus quatenus est potentie actus, illius est perfectio. Neque desiderabis explicationem rationis perfectionis in qua constitui ultimam formæ differentiam, si attentè legeris Punctum tertium citatum, ubi abundè satis explicui, quomodo materia sit perfectibilis per formam, & quomodo forma sit perfectio materiæ: & iterum hæc formæ definitio, quæ cum præcedentibus coincidit, explicabit: *pars essentialis compositi, quæ perfectiora prædicata alteri compari in toto communicat, quam ipsa ab illa in eodem toto percipiat*. Differunt formæ inter se per diversas actiones, & diversa prædicata, quibus materiam perficiunt, quatenus hæc terminant unionem ad materiam, mediâ quâ materiam perficiunt, & per diversum modum terminandi, quem habent ex parte sui secundum diversa prædicata terminatiua unionis, & à posteriori per diversas uniones, quas terminant. Neque ad conceptum quidditativum huius formæ in specie pertinet ordo ad educationem ex potentia materiæ, sicuti neque ad conceptum quidditativum attingit potentia, quam habet materia, ut ex illa educantur formæ, sed tantum terminabilitatem unionis, quæ dicit ex parte extremi omnia prædicata materiæ, quatenus possunt unionem terminare connotando tantum unionem, non verò alias actiones, seu passiones, quas possunt terminare.

Inquiri solet; an forma sit tota quidditas compositi. Respondeo negativè, quia compositum præter formam includit materiam tanquam partem essentialem, ex qua componitur, quæ deficiente, totum deficit. Occurrunt nonnulli: homo vi caloris amittit partes materiæ, quas modò habet, & acquirit alias: ergo potest contingere, ut post multos annos nihil remaneat materiæ in homine ex ea, quæ modò est: ergo si tota quidditas compositi non sit est in forma, sed etiam in materia non erit idem homo quadraginta annis elapsis, qui fuerat ante illos. Idem argumentum fieri potest in reliquis viventibus præter hominem, etiam de formis ipsis, quarum diversæ partes acquiruntur, & deperduntur per diminutionem, & augmentationem viventium. Respondeo hominem plures materiæ partes amittere, & plures acquirere, an verò possit perdere omnes, quas acquisivit in prima generatione incertum est, sed quidquid sit de hoc. Dico esse eundem hominem secundum animam, & secundum se totum dici eundem moraliter, etiam si physice indivisibiliter non sit idem, sicut dicitur idem fluvius hodie, ac heri, etiam si omnes partes aquæ, quas heri habebat, iam amiserit, & alias acquisivit.

Obiicies: Fidem docere resurrecturum esse eundem hominem, & non esse eundem simpliciter, qui non est idem physice, sed tantum moraliter. Respondeo resurrecturum eundem hominem physice secundum formam, & secundum plures materiæ partes, non verò resurrecturum secundum omnes partes materiæ, quas habuit, si enim omnes quas vi caloris naturalis amisit, iterum resumeret, ad instar monstri gigantis quilibet resurgeret. Resurget ergo secundum illas partes, quas habebat in instanti mortis, quod si oportuerit sub pluribus resurgere, illis adjungentur aliæ, ex his, quas vi caloris amiserat; quod si contingat duplicem hominem sub eadem parte materiæ animam agere, Deus eodem modo, vel ex alia materia in altero defectum illius partis supplebit.

Desiderabis scire conceptum communem formæ substantialis, & accidentalis. Respondeo utramque esse perfectionem subiecti, forma substantialis modo supra explicata, accidentalis formæ, quia ex sua natura ordinatur ad perficiendum subiectum, quod afficit, & ex se ad subiectum perficiendum ordinatur, & est propter illud, quapropter illius perfectio iure dicitur, etiam si secundum suam entitatem accidentalis forma imperfectior sit substantiali subiecto.

Ostendi Controversia 2. Punct. 3. in fine quàm jejune Recentior Complutensis intenderit impugnare conceptum quidditativum materiæ primæ à me designatum, hic etiam contra conceptum formæ à me præscriptum nonnulla adducit, sed meliora, quò pauciora. Asserit me, suppresso nomine impugnare sententiam S. Thomæ, dum rejicio sententiam asserentem conceptum quidditativum formæ consistere, in eo, quod determinet essentialitatem materiæ. Sed probat ex eo quòd S. Thomas hæc habet 1. p. q. 44. art. 1. Sed considerandum, quòd materia per formam contrahitur ad determinatam speciem, sicuti substantia alicuius speciei per accidens & adveniens contrahitur ad terminatum modum essendi, ut homo contrahitur per album. Hæc S. Thomas, quæ ego libentissimè admitto. Sed in his neque à longè insinuat in hac ratione determinandi consistere conceptum quidditativum formæ, neque id omni formæ possibili respectu omnium materialium possibile, sed his speciebus formarum existentiam respectu huius materiæ.

Accusat me Recentior iste pro libito fingere definitionem. Obiectio ista aditum præcludit omnibus questionibus, in quibus agitur de essentiis, & quidditatibus, & conceptibus formalibus rerum, quis enim conceptum formalem essentialis alicuius rei designat illam definit, non enim clarior explicatio alicuius dari potest, quàm expositio conceptus sui formalis. Respondeo igitur me in hac questione explicasse definitionem formæ à Philosopho traditam clarioribus, & expressioribus conceptibus formalibus exprimentibus eundem conceptum obiectivum.

Concedit hic Author formam dicere conceptum perficiendi materiam, dicit tamen hoc nasci ex eo quòd sit actus dans speciem. Si inter hoc, quod est perficere materiam, & dare speciem formalis distinctio invenienda esset, prius deberet in forma agnoscere hoc quod est materiam perficere, quàm dare speciem, quia forma non dat speciem

speciem materiæ; hoc enim eiusdem speciei est in quolibet composito, sed totum, quod competit, idem enim constituit hoc totum, quia materiā informat, & actuat, quia hoc totum constituit.

PUNCTUM IV.

Quomodo formæ præexistant in potentia materiæ.

Certum est rationalem animum non educi, sed creari, & independentem à materia conservari: de reliquis formis materialibus procedit difficultas, quomodo educantur ex potentia materiæ, & quam dependentiam habeant ab illa.

Ex antiquis Philosophis multi percipere non valebant, quomodo formæ possent præexistere in potentia materiæ, & educi ex illa, si in eadem non præcessissent, quia ex nihilo, nihil fit: ergo si nihil formæ præcessit, fit ex nihilo, quod fieri nequit ab agenti naturali. Propter rationem aliqui quos videre potes apud Suarez in Metaphysic. disput. 15. sect. 2. negarunt dari formas substantiales. Contra hos idem argumentum fit de formis accidentalibus, quod illi de substantialibus consuebant. Ideo illos refert Suarez asserentes nullam dari mutationem in rebus substantialibus, sed omnes formas esse sub materia à creatione illius, & tunc existere hominem, quando in materia apparet forma hominis, & tunc equum quando in eadem materia apparet equi formam, & sic de aliis. Non explicarunt auctores huius delirii, quid sit apparere modo in materia, in qua sunt omnes formæ, formam hominis, & non apparere aliam formam, neque aliquis explicabit, quomodo incipiat apparere forma, quæ antea erat occulta: quis eam vocat, ut nunc appareat, vel quis formam equi excitat, ut reliquis dormientibus, ipsa vigilet, & equum constituat? Ultra esse equum nihil aliud est quam esse materiā, formam, & unionem equi, sed totum hoc est ante apparentiam, quia per hanc nihil equi incipit esse, sed tantum apparere secundum hos Philosophos: ergo quacumque materia existente, in qua sunt omnes formæ, existunt omnia composita, etiam si non appareant, quia apparentia non est ratio formalis, neque pars essentialis compositi. Rursus de eadem apparentia idem argumentum conficio, quod Philosophi de formis. Apparentia, quæ incipit, quando incipit existere compositum, cuius forma apparet, non præcesserat saltem sub illo modo: ergo incipit esse: ergo tunc primò producit: ergo ex nihilo, quia nihil illius præcesserat.

Alij ex eisdem Philosophis apud eundem Suarez ibidem asserere formas præcessisse in materia non secundum se totas, sed secundum aliquod sui, & hac ratione formas non fieri ex nihilo sed ex parte ipsarum in materia præcedenti. Contra hos sic fit argumentum. Pars illa formæ, quæ denuo fit distinguitur realiter ab illa, quæ in materia præexistebat: ergo fit ex nihilo, etiam si pars alia præcesserit. Alij apud eundem Suarez num. 9. minus aberrarunt asserentes omnes formas materiales creari, contra quos agam, dum communem, veramque sententiam statuam.

Horum omnium Philosophorum unum est fundamentum, videlicet non posse generari formas, quæ in materia non præcesserunt, quia ex nihilo nihil fit. Et ita omnibus eadem ratione satisfacio. Creatio est productio rei ex nihilo, hoc est, ex nullo præsupposito subiecto: nō ex nihilo rei creatæ, quod latius explicabo Contr. 13. Punct. 1. ac proinde etiam si formæ substantiales fiant ex nihilo sui seu ex nihilo suarum entitatum præsupposito, nō creantur si fiant ex præsupposito subiecto, ex cuius potentia educantur tanquam ex causa materiali, in qua non formaliter, sed eminenter tanquam effectus in causa, & virtute continebantur.

Agendum est modò cum aliquibus recentioribus, qui rem satis probasse putant, dum evidenti demonstratione non convincuntur, quasi difficile esset ingenioso viro in responsu Philosophicâ, in qua si neget principia ab omnibus Philosophis admittâ, non hæresis argui poterit, quodcumque delirium ita defendere, ut nunquam ad angustias conclusionis demonstratiæ ex principis concessis trahi possit. Horum aliqui cum non auderent asserere

formas materiales creari, defendunt nullâ ratione oppositum posse probari.

Longè difficilior est opinatus Arriaga, qui docet formas materiales dependere à materia, & non creari, & licet hanc negatiuam partem non expresse tradat dum agit de dependentia formarum materialium à materia, eam aperte defendit, dum disputat. 3. sectione 4. postquam probauerat formas materiales dependere à materia, docet num. 33. formas calorū potuisse à Deo creari, verum cum illæ omnes dependentes sint à materia fundamentum non esse, ut dicamus intercessisse hoc miraculum in productione formæ cœlestis. His admittis ab Arriaga cum communi sententia, aliam questionem mouet disputat. 8. sectione 1. num. 3. an videlicet causa materialis sit vera causa, & exerceat aliquam causalitatem cum forma: cui questionis affirmatiue respondet, asserit tamen ita concludere propter communem sententiam, licet videatur, absque ullo fundamento nos finxisse hoc genus causæ materialis, quia ex eo quod forma dependeat à materia non inferitur materiā esse causam illius, quia anima rationalis in primo instanti creationis dependet à materia, & tamen rationalis anima materia causa non est. Clarius suam sententiam explicat Arriaga ibidem dum pro illa refert Patrem Lessium lib. 3. de summo bono, à num. 49. satis fuse questionem hanc disputantem, ubi in negantem partem inclinat, illamque defendit ratione ab Arriaga adductâ: sine hac dependentia, & vero influxu formarum à subiecto potest assignari distinctio inter generationem, & creationem, ex eo præcisè quod illa res creari dicatur, quæ neque ut à conditione, neque alio modo dependeat à subiecto, & illa generari dicatur, quæ à subiecto saltem ut à conditione, vel à posteriori dependet, etiam si ab eo non causetur: ergo nulla est necessitas confingendi veram causalitatem inter formam genitam, & subiectum. Eisdem ferè verbis Lessium refert Arriaga pro sua sententia quam postea infirmare intendit. Ex quo inferitur Arriagam certò existimasse formas materiales non creari, dubitare tamen an dependeant à subiecto per veram dependentiam, & causalitatem.

Contra sententiam Lessij & Arriagæ sic argumentor: **V**t res creetur secundum hos auctores, necessum est, ut non dependeat in fieri, aut in conservari ab alia, etiam à posteriori, & tanquam conditione: sed anima rationalis, ut fatetur Arriaga, dependet in fieri à materia tanquam à conditione, sine qua non produceretur: ergo generatur, & non creatur. Deinde ipse Arriaga fatetur modum unionis posse creari, & tamen non potest adhuc de potentia Dei absoluta non dependere ab utroque extremo: ergo ad creationem non requiritur omnimoda independentia ab alio, nec sufficit quacumque independentia, sed requiritur independentia tanquam à subiecto, seu causa materiali. Aliud exemplum quod adducit Arriaga de actione creatura dependenti à termino, à quo non causatur, probat posse esse dependentiam immediatam sine causalitate interiectâ, quod libenter in actione concedo, non tamen probat hanc dependentiam sufficere ad generationem, quia in sententia asserente, Angelum non esse causam materiale actionis, per quam producit: dicendum est ipsam actionem per se ipsam creari, & nullo modo generari. Rursus communis sententia docet materiā primam dependere à posteriori à forma, & non posse esse naturaliter sine illa, nihilominus materiā primā in omnium sententia creatur; ergo ad creationem nihil refert dependentia à posteriori. Video hac ratione non virgeri Arriagam quia ipse defendit dependentiam materiæ à forma propter communem sententiam, & eodem modo asserit materiā esse veram causam, & requiri verum influxum causæ materialis ad generationem, licet ipse propendeat in sententiam negantem hunc influxum, sicuti in sententiam negantem dependentiam materiæ à forma. Cæterum rationes suprâ factas existimo manifestè convincere non sufficere ad generationem quamcumque dependentiam, sed requiri dependentiam per veram causalitatem materialis causæ, & non requiri terminum creatum esse independentem ab omni alio, ut cum Lessio docet Arriaga, quapropter si nulla esset ratio, quæ probaret materiā primam esse veram causam, nulla nobis suppetere ad probandum formas materiales non creari, imò consequentiam hanc legitimam